

A Fortuna-utcai éremlelet Budán.

A budai Várban, a Fortuna-u. 6. sz. alatti házban 1935 május 22-én szigetelési munkálatok alkalmával a padló alatt 60 cm mélységben, az egyik alapfalban, külön falüregben gondosan elrejtett pénzleletre akadtak a munkások. Ez a lelet állott egy törött gyertyatartóból (ld az ábrát), 1 darab aranypénzből és 140 darab tallérből, mind a XVI. századból. Tehát nyilvánvaló, hogy ebből az időből meglehetősen gyakori tallérlelettel állunk szemben, mely annak idején egy jobbmódú polgár vagy talán inkább valamilyen üzlettel foglalkozó kereskedő vagyona lehetett.

A lelet előfordulási helye és változatos összetétele folytán egyaránt megérdemli a vele való részletes foglalkozást. Általában az éremleleteknek az újkor elejéig nemcsak numizmatikai jelentőségük van a bennük előforduló éremfajok változatossága következtében, hanem az írott források hiányos volta miatt sok esetben biztos útmutatással szolgálnak különösen a gazdaságtörténet jobban megvilágítandó fejezetei számára. Kétségtelen bizonyossággal megmutatják valamely területrészen talált leletek egységes feldolgozásai az ott forgott pénzek milyenségét, következésképp utalnak azon államokra, melyekkel szorosabb gazdasági kapcsolatban állott az illető területrészt. Nem véletlen a friesachi denárok és bécsi fillérek nagy forgalma nálunk a XIII—XIV. században, később a cseh garasok elterjedtsége, majd a lengyel pénzek nagytömegű szereplése a XVI. században és a velencei aranypénzek állandó felbukkanása mind a nagyobb, mind a szórványos leletekben. Megmutatják e leletek a kialakult kereskedelmi utakat, melyeken a forgalom lebonyolódott és miután e pénzek többnyire keltezettek vagy legalább is egy uralkodó személyéhez kapcsolva rövid időközre datálhatók, megbecsülhetetlen szolgálatot tesznek mint kétségtelen időhatározó tárgyi emlékek.

E közvetlen és kézzelfogható eredményeken felül az éremleletek néha egészen különleges és váratlan bizonyító erővel is rendelkeznek, mint például a jelen esetben. Ez a lelet ugyanis a maga változatos összetételénél fogva nemcsak a gazdasági kapcsolatok igazolására használható fel, hanem főként a XVI. századi Magyarország zavaros helyzetének illusztrálására szolgál kiváló jellemzésül.

Maga a lelet, mint említettük 1 aranypénzből és 140 tallérből áll. A tallér a XVI. század eleje óta a legelterjedtebb pénzfaj volt Európa-szerte. A pénzforgalom emelkedése, majd a tiroli és ércegyeségi ezüsbányák

gazdag termése eredményezte e súlyos ezüstpénzdarab létrejöttét, mely csakhamar mindenütt népszerűsége tett szert és mint értékpénz többnyire csaknem teljesen színezüstből készült.

A XVI. századból származó tallérleletek elég gyakoriak Magyarország területén. A tallérok vagy csak magukban fordulnak elő vagy pedig apró pénzekkel vegyesen. Érdeemes néhány lelőhelyet felsorolni, melyek egyúttal a tallérok forgalmi területét is megvilágítják. Ilyenek *Tarcal*, Zemplén m. (német), *Kaáp*, Nyitra m. (magyar, osztrák, cseh, svéd, dán, német), *Nemespánn*, Nyitra m. (magyar, német, osztrák), *Kelenye*, Hont m. (magyar, osztrák, német, svájci, németalföldi), *Beregszász*, Bereg m. (osztrák, cseh, salzburgi), *Riomfalva*, Nagyküküllő m. (magyar, erdélyi, németalföldi, német, osztrák, cseh), *Bihardiószeg*, Bihar m. (magyar, szász), *Tiszapolgár*, Szabolcs m. (osztrák, német, lengyel), *Szabadka* (osztrák, salzburgi, német, erdélyi), *Szarvas*, Békés m. (német, osztrák, cseh, salzburgi), *Ivánmajor*, Torontál m. (németalföldi, német, osztrák), *Csösztelek*, Torontál m. (tirol, német, németalföldi), *Győr* (magyar, osztrák, cseh, német, svájci), *Kiripole*, Pozsony m. (török, osztrák, német, erdélyi), *Nagykeszi*, Komárom m. (német, osztrák), *Alsósegesd*, Somogy m. (francia, bajor), *Szentlászlópuszta*, Somogy m. (osztrák, német), *Sióagárd*, Tolna m. (tirol), *Nagykapornak*, Zala m. (osztrák, salzburgi, német, németalföldi), *Kehida*, Zala m. (magyar, osztrák, német, svájci), *Gyüd*, Baranya m. (magyar, spanyol, német, németalföldi, cseh, osztrák), *Pálmonostor*, Pest m. (osztrák, cseh, német, svájci, svéd).¹⁾

Ez a néhány leletadat is mutatja, hogy a különféle tallérok forgalmi területe az egész Magyarország területére kiterjedt. Legnagyobb mennyiségben természetesen a Dunántúlon találjuk őket, mint a Nyugateurópához legközelebb fekvő országrészen, de van bőven leletadat a Felvidékről, Erdélyből, sőt a török által megszállt területről is. Tehát az idegen tallérok is a magyar tallérokkal azonos forgalmi értékkel rendelkeztek. E leletek közül mind mennyiségüknél, mind összetételükénél fogva a *győri* és *pálmonostori* tallérleletek állanak legközelebb a *Fortuna-utcai* lelethez. Az előbbi 67 darab, az utóbbi pedig mintegy 150 darabból állott s mindkettő körülbelül azonos összetételű volt. Általában látható a fenti elnagyolt felsorolásból is, hogy a leletek főként osztrák, német és németalföldi tallérokat tartalmaztak, itt-ott esetleg pár svéd, lengyel, spanyol vagy egyéb idegen pénzzel keverve.

A győri tallérleletet Harsányi Pál a dunamenti kereskedelmi úton bejött tallérok egybekerülésével magyarázta.²⁾ A pálmonostori és a Fortuna-utcai leletek tarka összetételét azonban a talléroknak csupán kereskedelmi úton való beszivárgása nem indokolja meg kellőképpen. Hiszen ha a két azonos összetételű lelet részletezve nézzük, a pálmonostori lelet 150 darabja a következő pénzverető államok, illetve hatóságok között oszlik meg: Ausztria, Csehország, Karinthia, Bajorország, Braunschweig-Lüneburg, Halberstadt, Hamburg, Hoorn, Hohnstein, Kaufbeuren, Kempten, Leuchtenberg, Luzern, Lübeck, Mansfeld, Mecklenburg, Neuss, Nymwegen, Nürnberg, Ostfriesland, Ottingen, Rechheim, Regensburg, Schaffhausen, Stolberg, Solothurn, Svédország, Szászország, Thann, Thoren, Ulm, Wismar és Zürich.³⁾ Tehát összesen 33 pénzverő hatóság

65. A Fortuna-utcai éremlelet lelettérképe. (Rajzolta dr. László Gyula)

tallérjával találkozunk. Átnézve most a Fortuna-utcai lelet jegyzékét, az itteni 140 darab tallér szintén 45 állam, város és egyéb pénzverésre jogosult hatóság között oszlik meg, tehát ez nemcsak aránylag, hanem abszolút értelemben véve is még tarkább összetételű, mint a pálmonostori lelet. Egy pillantást vetve a mellékelt térképre kiderül, hogy a pénzek Ausztria, a Németbirodalom és Németalföld területéről származnak, hozzájuk kapcsolódva az egyetlen velencei dukát. A pénzverető városok, egyházi és világi hatalmasságok területei meglehetősen változatosságban és egymástól gyakran messze területnek el, tehát egy bizonyos kereskedelmi útról, amely mellett ezek feküdtek volna és amelyen keresztül a tallérok beáramlása magátólértetődő és természetes lenne, nem lehet szó. Arra a kérdésre, hogy milyen úton kerülhettek még ezek a tallérok Magyarországra, az ország akkori közállapota ad részben feleletet és így válik e tallérlelet a pálmonostorival együtt beszédes bizonyítékká a Magyarországon ezidőben uralkodott zavaros helyzetnek.

A mohácsi csatavesztés után bekövetkezett török hódítás tudvalevőleg 150 évig állandó csatamezővé változtatta Magyarországot. Az ország a török nyomás ellen saját erejéből védekezni képtelen lett volna, emiatt idegen segítségre szorult. A Habsburg-házi uralkodók révén, akik

egyben német-római császárok is voltak, a török ellen küzdő magyarság gyakran részesült segélyben a Németbirodalom részéről, ahol a rendek a birodalmi gyűléseken állandóan megszavaztak bizonyos anyagi támogatást a császárnak, és a török ellen küldött császárseregek jórészt német származású katonákból állottak. De résztvettek a kereszténység e nagy küzdelmében Európa csaknem minden országának fiai is, és ezzel magyarázható a legkülönbözőbb idegen tallérok forgalma Magyarországon a XVI–XVII. században. Egyebet nem említve, köztudomású tény, hogy Buda visszavételénél is milyen vegyes összetételű sereg küzdött a kereszténység e fontos védőbástyájának visszahódításáért. Innen magyarázható tehát az egykorú magyarországi pénzleletek, de különösen az *értékpénznek számított* tallérok leleteinek rendkívül tarka összetétele, és megfordítva e tallérleletek hűségese képét adják a török ellen küzdött harcosok nemzetiségi összetételének, és következtetni lehet belőlük azok hovatartozására. Természetes, hogy a pénzek jórésze a rendes kereskedelmi forgalom útján került Magyarországra, és áll ez főképpen a szomszédos tartományok pénzeire, azonban az egy-két példánnyal szereplő, távolfekvő kisebb idegen államok vagy pénzverető hatóságok tallérjai mégis inkább az utóbbi feltevést látszanak igazolni. Ennek az állításnak a valószínűségét bizonyítja az a körülmény is, hogy a török hódítást megelőző és azt követő időből ismeretlenek az ilyen tarka összetételű leletek, sőt tovább menve, Erdélyből, hol az idegen zsoldosok szereplése távolról sem oly tömeges, mint Magyarországon, sokkal kevesebb hasonló összetételű lelet ismeretes e kritikus időszakból. Felismerte ennek a körülménynek a jelentőségét Acsády is, aki szerint a rengeteg idegen pénznek nálunk való szereplése a hazai pénzforgalomnak egészen nemzetközi színezetet adott.⁴⁾

Ezt a nemzetközi jelleget mutatja a Fortuna-utcai éremlelet is, amelynek egy másik jelentősége abban rejlik, hogy jóformán az egyetlen nagyobb ismert éremlelet Budának a török uralom alatti korszakából. Az elszórt — egyes darabokból álló — leletek mellett ugyanis csak a budai szőlőkből előkerült XVII. századi lengyel garasokból álló lelet⁵⁾ és a királyi palota területéről felszínre került 8 darab aranypénz⁶⁾ jóformán az ismert leletek, a többi lelet részint a középkorból, részint a visszafoglalás utáni zavaros évekből maradt fenn. Így tehát e lelet jelentősége Buda története, de főként gazdaságtörténete szempontjából elsőrangúnak mondható.

Önként merül fel a lelettel kapcsolatban két kérdés: *mikor* rejtették el ezt a pénztömeget és *miért* rejtették el? Az előbbi kérdésre könnyebb a felelet, mert Miksa 1576-ból származó körmöci veretű tallérja képviseli az utolsó évszámot az érmek között, tehát ez mindenestre »terminus post quem«. Figyelembevételével azonban, hogy a négy magyar tallér az 1574–1576 közötti évekből származik, viszont a legkésőbbi külföldi tallér egy 1574-i szász tallér, minden valószínűség szerint 1576-ot vagy a következő évet, 1577-et lehet az elrejtés évének tekinteni. Buda történetét vizsgálva, semmi olyan jelentősebb esemény ez időből nem ismeretes, amelyik az éremlelet elrejtését közvetlenül indokolná, de az öncélú elrejtés sem tartozott ebben az időben a ritkaságok közé. Salamon Ferenc írja, hogy a török időkben a keresztény és zsidó magánosok nem építkeztek, nehogy vagyontukat kimutassák. A pénz elrejtése, elásása, tehát gyümölcsötlenül való

66. Aranyforint (1), tallérok és tallérhamisítvány (124) a Fortuna-utcai éremleltböl ($\frac{2}{3}$ nagyság).

67. Törött gyertyatartó a Fortuna-utcai éremleletről ($2\frac{1}{4}$ -szörös nagyság).

hevertetése sohasem divatozott annyira, mint akkor. Maguk a törökök is előljártak jó példával ezen a téren.⁷⁾ Tényleg egyetlen korszakból sem ismeretes Magyarország területén annyi érmelet, mint éppen a XVI—XVII. századból. Ha ezek a leletek sok esetben a véres harcok és talán a hirtelen történt menekülések emlékét őrzik is, máskor esetleg előzetes védekezések is voltak a hirtelen jöhető rajtaütésekkel szemben. A Fortuna-utcai érmelet úgy látszik inkább az utóbbi kategóriába sorolható.

Végül még röviden beszélnünk kell a lelet összetételéről és érdekesebb darabjairól. Magyar tallér feltűnően kevés van benne (4 darab), viszont ezeknek korhatározó jellege van. A legkorábbi évszámú tallérok 1537-ből valók (Braunschweig-Wolfenbüttel és Szászország). A Németbirodalom, Németalföld területéről valók a pénzek, nyilvánvaló tehát, hogy főként zsoldosok révén kerültek hozzánk. Legnagyobb számmal szerepel Szászország (28 darab), mint általában a hasonló leletekben, majd Salzbürg (14 darab), Tirol (11 darab), Lüttich (7 darab), Brandenburg in Franken (6 darab) stb. A legtöbb pénzverető hatóság azonban átlag csak 1—2 darab tallérral szerepel a leletben. Legértékesebb darab az Uri—Schwyz—Unterwalden svájci kantonok közös tallérja 1564-ből, a legérdekesebb pedig tirol Ferdinánd évszám nélküli tallérjának egykorú hamisítványa. Míg a XVI. századi aprópénzleletek mindig tele vannak hamisítványokkal, a tallérleleteknél általában ez ritkább jelenség. Nemzetközileg forgó érték-pénzekről lévén szó, az óvatosság itt nagyobb volt, mint az aprópénzeknél, már csak a nagyobb károsodás miatt is. *Aranypénz csak egyetlen egy szerepel*, egy velencei zecchino. Ennek a forgalma ezidőben Magyarországon közismert és számos lelettel bizonyítható, de a zecchino egyébként is világpenz volt. Végül a leletben előfordult gyertyatartó (ld a mellékelt ábrát) a pénzek révén bizonyos határozott datálást nyer. Előfordulása elég különös, mert az érmeletek legfeljebb ékszereket szoktak tartalmazni, egyéb tárgyakat nem; ez nyilván véletlenül sodródott a lelet darabjai közé.

Az érmekek pontos leírása előtt táblázatosan mutatjuk be a lelet összetételét a pénzverető hatóság, illetve állam, az egyes darabok évszáma és darabszáma alapján.

I. Aranypénz.

	drb
Velence 1545—1553	1

II. Tallér.

Magyarország 1574, 1575, 1576	4
Alsó-Ausztria é. n.	4
Felső-Ausztria 1543	1
Tirol é. n., 1556	11
Csehország 1556, 1558, 1573	5
Cambrai érsekség 1573	1
Köln érsekség 1557, 1558	2

Átvitel: 29

	Áthozat :	29
Magdeburg érsekség 1542		1
Salzburg érsekség 1550, 1551, 1552, 1554, 1555, 1561, 1564, 1565, — 1567, 1569		14
Halberstadt püspökség 1539		1
Würzburg püspökség 1552		1
Müribach-Lüders apátság 1561		1
Stablo apátság 1567, 1570		2
Thoren női apátság 1570		1
Brandenburg in Franken 1544, 549		6
Braunschweig-Wolfenbüttel 1537, 1565, 1569, 1570, 1572		5
Hessen-Kassel 1572		1
Holstein 1547		1
Mecklenburg 1540, 1549		3
Pfalz 1548		1
Szászország 1537, 1539, 1546, 1570, 1573 — (Albertini-ág) 1553, 1554, 1555, 1557, 1559, 1560, 1563, 1564, 1565, 1566, 1568, 1571, 1572, 1573, 1574		28
Batenburg 1559		1
Gronsfeld é. n.		1
Berg (Heerenberg) é. n.		2
Hohnstein 1556, 1563, 1568		3
Horn é. n.		2
Jever 1573		1
Mansfeld 1547, 1556, 1564		3
Reckheim é. n.		3
Stolberg 1548		1
Aachen város 1569		1
Deventer, Kampen és Zwolle városok 1555, 1570		4
Donauwörth város 1544		1
Hamburg város 1553		1
Hameln város 1558		1
Kaufbeuren város 1552		1
Kempten város é. n. 1542		2
Köln város 1568, 1570, 1572		4
Lübeck város 1549		1
Neuss város 1556, 1570		2
Zürich város é. n.		1
Uri, Schwyz és Unterwalden kantonok 1564		1
Németalföld 1568		1
Lüttich püspökség 1557, 1567, 1568, 1570, 1571		7
Tiroli hamis tallér		1
Összesen		141

Az érmek meghatározásához használt forrásművek jegyzéke :

J. De Chestret de Haneffe, Numismatique de la Principauté de Liège.

Julius und Albert Erbstein, Die Ritter von Schulthess-Rechberg'sche Münz- und Medaillen-Sammlung. Dresden 1869. I—II. köt.

Fiala-Donbauer, Beschreibung der Sammlung böhmischer Münzen und Medaillen. Prag 1888. I—II. köt.

Harsányi Pál, Adatok a CNH. III. kötetéhez. Folytatásokban jelent meg a Num. Közl. 1914—1921. évfolyamaiban.

Jacob C. C. Hoffmeister, Historisch-Kritische Beschreibung aller bis jetzt bekannt gewordenen Hessischen Münzen Medaillen und Marken. Cassel-Paris 1857. I—IV. köt.

David Samuel Madai, Vollständiges Thaler-Cabinet etc. Königsberg 1766. I—III. köt.

Moriz Markl, Die Münzen, Medaillen und Prägungen mit Namen und Titel Ferdinand I. Prag 1896. I—II. köt.

K. Roll und M. Bernhart, Die Münzen und Medaillen des Erzstiftes Salzburg. München.

Münzen und Medaillen Cabinet des Justizraths *Reimann* in Hannover, Frankfurt a. M. 1892. (A. Hess) I—III. köt.

Fr. v. Schrötter, Brandenburg-Fränkisches Münzwesen. II. Teil. Das Münzwesen der hohenzollerschen Burggrafen von Nürnberg und der Markgrafen von Brandenburg in Franken 1515—1603. Halle (Saale) 1929.

Schulthess-Rechberg, Thaler-Cabinet etc. Wien 1846. I—III. köt.

I. Aranyforint.

*1. VELENCE. *Francesco Donato doge (1545—53) zecchino*. E) FRAN DON Szent Márk és a térdelő doge. Balra függőlegesen ·S·M·VENET·, jobbra DVX H) SIT T XPE DAT Q TV—REGIS ISTE DVCAT Krisztus mandorlában.

1 db, 3·49 g.

II. Tallérok.⁸⁾

a) Magyarország, Ausztria és Csehország.

1. MAGYARORSZÁG, *Miksa (1564—76), körmőcbányai veret 1574*. E) MAXIMILI·II·D·G·EL·RO·IM·S·AV·GER·HVN·BO·REX* Koronázott mellkép jobbra tulipános jogarral, vértben s az aranygyapjas rend láncával. H) ARCHI·DVX·AVS·DVX·BVRG·MARC·MORA·1574 Kétfejű sas, mellén a négyrésztű magyar címer, szív pajzsban pedig az osztrák pólya. Oldalt K—B.

1 db 28·75 g.

Harsányi 212.

* 2. *Előbbinek változata*. E) MAXIMILI·II·D·G·EL·RO·IM·S·AV·GER·HVN·BO·REX* Előbbihez hasonló mellkép, csak a jogar tulipános végződése díszesebb. H) ARCHI·DVX·AVS·DVX·BVR·MARC·MORA·1574 Mint előbb.

1 db 28·68 g.

Harsányi 209 d. változata.

3. *Ugyanaz, de 1575-ből*. E) MAXIMILI·II·D·G·EL·RO·IM·S·AV·GER·HVN·BO·REX* Mellkép, mint 1-nél. H) ARCHI·DVX·AVS·DVX·BVRG·MARC·MO·1575 Sas és címer, mint 1-nél, csak a sas mellén levő címerpajzs vízszintes fejű. Oldalt K—B.

1 db 28·44 g.

Harsányi 215.

4. *Ugyanaz, de 1576-ból*. E) MAXIMILI·II·D·G·EL·RO·I·S·AV·GER·HVN·BO·REX·Mellkép eltérő páncélban és a fej megszakítja a köriratot. H) ARCHI·DVX·AVS·DVX·BVRG·MAR·MORA·1576 Sas és címer, mint 3-nál. Oldalt K—B.

1 db 28·57 g.

Harsányi 214. típus.

5. ALSÓ-AUSZTRIA. *I. Ferdinánd (1521—64), bécsi veret évsz. nélkül*. E) FERDINAND·D·G·ROM·HVN·BOE·DAL·C·REX* Koronázott mellkép jobbra, jogarral, virágdíszes páncélban. H) INF·HISPA·ARCHIDV—X·AVSTRIE·DVX·BVR* Egyfejű sas, mellén négyrésztű címerpajzs, alul a köriratban címerpajzs az osztrák pólyával.

1 db 28·73 g.

Markl 48.

6. *Előbbinek változata*. E) FERDINAND·D·G·ROM·VNG·BOE·DAL·CR·REX* Mellkép, mint előbb. H) INF·HISPA·ARCHIDV—X·AVSTRIE·DVX·BVRG* Sas és címer, mint előbb.

2 db, 28·33 és 28·62 g.

Markl 36.

7. *Előbbinek változata.* E) FERDINAND · D · G · ROM · HVNG · BO · D · C · REX * Mellkép jobbra jogarral, de síma páncélban és az aranygyapjas rend láncával. H) INF · HISPA · ARCHID — X · AVSTRIE · DVX · BVR * Sas és címer, mint előbb.

1 db 28·77 g.

Markl 26 vált.

8. *FELSŐ AUSZTRIA. I. Ferdinánd (1521—64.) linzi veret 1543.* E) FERDINAND · D · G · ROM · VNG · BOE · DAL · CRA · RE + Mellkép balra, jogarral bordás páncélban. Mellkép előtt függőlegesen · 1543 · H) INF · HISPA · ARCHID — VX · AVSTRIE · DVX BVR + Egyfejű sas, mellén négyrésztű címerpajzs. Alul a köriratban Felsőausztria címere.

1 db 28·76 g.

Markl 390.

9. *TIROL. I. Ferdinánd (1521—64) halli veret évsz. nélk.* E) FERDI · D · G · RO · VNG · BOE · DAL · CRO · ZC · REX + Mellkép jobbra, bordás páncélban, jogarral és az aranygyapjas rend láncával. H) INF · HISPA · ARCHIDVX · AVSTRIE · DVX · BVRG + Egyfejű sas, mellén kétrésztű címerpajzs.

4 db, 28·55, 28·72, 28·57 és 27·97 g.

Markl 1580.

10. *Előbbinek változata.* E) FERDI · D · G · RO · VNG · BOE · DAL · CRO · ZC · REX + egyébként ugyanolyan, mint a 9.

1 db 28·60 g.

Markl 1580 változata.

11. *Előbbinek változata.* E) FERDI · DI · G · RO · VNG · BOE · DAL · CRO · ZC · REX + egyébként ugyanolyan, mint a 9.

1 db 28·56 g.

Markl 1582.

12. *Előbbinek változata.* E) FERD · D · G · RO · HVN · BO · DAL · CROAT · REX + Mellkép, mint 9-nél, de díszesebb rajzú páncél. H) INF · HISP · ARCHIDVX · AVSTRIE · DV BVR + Sas és címer, mint 9-nél.

1 db 28·39 g.

Markl 1579. változata.

13. *Előbbinek változata.* E) FERD · D · G · RO · HVNG · BO · DAL · CROA · REX + mellkép, mint 9-nél, de díszesebb rajzú páncél. H) INF · HISP · ARCHIDVX · AVSTRIE · DV · BVR + Sas és címer, mint 9-nél.

1 db 28·45 g.

Markl 1606 változata.

14. *TIROL. I. Ferdinánd (1521—64). 72 kr-os tallér évsz. nélk.* E) FERDINAND · D · G · EL · RO · IMP · AVG · GER · VNG + Koronázott mellkép jobbra, virágdíszes páncélban jogarral. H) + BOE · ZC · REX · INF · HISP · ARCHID · AVST · ZC · Koronázott kétfejű sas, mellén címerpajzsban a tiroli sas. Alatta országalmán a 72-es szám.

2 db, 30·70 és 31·25 g.

Markl 1681.

15. *Ugyanaz, de 1556-os évszámmal.* E) FERDI · D · G · RO · VNG · BOE · DAL · CRO · ZC · REX + Mellkép, mint 14-nél. H) + INF · HISP · ARCHID · AVST · D · BVRG · 1556 : Sas és címer, mint 14-nél.

1 db 30·90 g.

Markl 1650.

16. CSEHORSZÁG. I. Ferdinánd (1526—64). *joachimstali veret 1556.* E) FERDINAN ° D ° G ° RO — BOEMI ° HVNG ° & ° RE ° Koronázott páncélos mellkép jobbra, jogarral és az aranygyapjas rend láncával. Alul a köriratban címerpajzs és osztrák pólyával. Oldalt 15—56 H) INFANS ° HISPANIAR ° ARCHIDVX ° AVST ° Egyfejű sas, mellén a cseh-magyar négyrésztű címerpajzs, szív-pajzsban az osztrák-kasztíliai címer.

2 db, 28·65 és 28·80 g.

Markl 857 vált.

17. *Ugyanaz, de prágai veret 1558.* E) FERDINAN : D : G : ROM — BOEM : HVNG : REX rózs. Koronázott páncélos mellkép, mint a 16-nál. Alul a köriratban címerpajzsban koronázott F betű. Oldalt 15—58 H) INFANS * HISPANIAR * ARCHIDVX * AVSTRIE rózs. Sas és címer, mint 16-nál.

1 db 28·67 g.

Markl 732.

18. UGYANAZ, DE II. MIKSA (1564—76) *kuttenbergi veret, 1573.* E) MAXIMILIA · II · D · G · EL — · RO · IM · S · AV · GER · HVN * Koronázott páncélos mellkép jobbra, jogarral. Alul a köriratban címerpajzsban kétfarkú oroszlán. H) BOHE · EC · REX · ARCHID · AVST · MAR · MO · 1573. Kétféjű sas, mellén a négyrésztű magyar-cseh címer, szív-pajzsban az osztrák címer.

1 db 28·80 g.

Donebauer 1333 vált.

19. *Előbbinek változata.* E) MAXIMILIA · II · D · G · E — L · RO · IM · S · AV · GER · HVN * Mellkép és alatta címer, mint 18-nál. H) Körirat és címer, mint 18-nál.

1 db 28·72 g.

Donebauer 1333 vált.

b) Németbirodalom.

20. CAMBRAI ÉRSEKSÉG. *Ludvig von Berlaumont (1570—96). 1573-ból.* E) : LVD · A · BERLAIMONT · D · G · ARCH · Z · DVX · CAM : Sisakkal fedett családi címer. H) · MAXIMIL · II · ROMA · IMP · SEM · AVG · 1573 : Koronázott kétféjű sas.

1 db 29·10 g.

Schulthess-Rechberg 3256 vált.

21. KÖLN ÉRSEKSÉG. *Anton (1556—58) 1557-ből.* E) ANTONIVS * ELECT' * ECCLESIE * COLONIE' Szent Péter szembenálló alakja, jobb- és baljában kulcs, könyv. Oldalt 15—57 H) * MONETA * NOVA * — * ARGEN * TVICI * Sisakkal fedett négyrésztű címer, szív-pajzzsal.

1 db 26·89 g.

Schulthess-Rechberg 3282 vált.

22. UGYANAZ, DE JOHANN GEBHARD (1558—62). *1558-ból.* E) ▽ IOHAN ▽ GEBHA ▽ — ▽ ELEC ▽ ECCL ▽ COL ▽ Szent Péter félalakban kulccsal és könyvvel. Előtte az érsek négyrésztű régi és bővített családi címere. Oldalt 15—58 H) + MONE ° NOVA * ° — ° * ARGEN ° TVICI ° Sisakkal fedett négyrésztű címer, szív-pajzzsal. A címertől jobbra-balra 5 ágú csillag.

1 db 28·27 g.

Schulthess-Rechberg 3283.

23. MAGDEBURG ÉRSEKSÉG. *Albrecht (1513—45). 1542-ből.* E) DOMIN ↓ MIHI ▼ ADIVTOR ▼ QVEM ▼ TIM ▼ 1542 × Mellkép jobbra, baretel. H) ALBERT ▼ CARDI ▼ ARCHIE ▼ MAGD ▼ Kartusban több címer, felette kard, püspöksüveg és pásztorbot.

1 db 28·54 g.

Schulthess-Rechberg 3403.

24. SALZBURG ÉRSEKSÉG. *Ernst (1540—54). 1550-ből.* E) ERNESTVS CÖFIR² IN ARCHIEPM² E² SALZ² V² BAVA² DVX ✚ Négyrészű címerpajzs, felette 15—50 H) · S · RVDBERTVS · — EPS · SALZBVRGEN · Szent Rudbertus ülve, szemben ; jobbájában só-kosár, baljában pásztorbot. Előtte az érseki címer.

1 db 28·69 g.

Bernhart-Roll 837.

25. *Előbbinek változata.* E) ERNESTVS CÖFIR - IN ARCHIEPM - E · SALZ - V - BAVA - DVX * Címer és évszám, mint 24-nél. H) Körirat és a szent ábrázolása, mint 24-nél.

1 db 28·52 g.

Bernhart-Roll 844.

26. *Ugyanaz, de 1561-ből.* E) ERNESTVS CÖFIR² IN ARCHIEPM · E · SALZ · V · BAVA² DVX ✚ Négyrészű címer felett 15—51 H) · S · RVDBERTVS < — · EPS · SALZBVRGEN · Szent és címer, mint 24-nél.

1 db 28·48 g.

27. *Ugyanaz, de 1552-ből.* E) ERNESTVS CÖFIR² IN ARCHIEPM · E² SALZ² V² BAVA² DVX ✚ Címer felett 15—52 H) S · RVDBERTVS · — EPS · SALZBVRGEN Szent és címer, mint 24-nél.

1 db 28·55 g.

Bernhart—Roll 856.

28. *Előbbinek változata.* E) Körirat, címer és évszám ugyanaz, mint a 27-nél. H) < S < RVDBERTVS < — · EPS < SALZBVRGEN · Szent és címer, mint 24-nél.

1 db 28·52 g.

29. *Ugyanaz, de 1554-ből.* E) ERNESTVS CÖFIR · IN ARCHIEPM · E · SALZ · V · BAVA · DVX ✚ Címer felett 15—54 H) · S · RVDBERTVS · — EPS · SALZBVRGEN · Szent és címer, mint 24-nél.

1 db 28·57 g.

Bernhart-Roll 868.

30. UGYANAZ, DE MICHAEL (1554—60). *1555-ből.* E) MICHAEL · D · G · ARCHIEPS · SALZ · APO · SE · LEG · Két címerpajzs fölött kereszt, püspöksüveg és pásztorbot, alatta 1555 H) SANCTVS · RVDBERTVS · EPVS · SALZBVRGEN · Széken ülő szent pásztorbottal, kissé jobbra fordított arccal.

2 db 28·73 és 28·67 g.

Bernhart—Roll 945.

31. UGYANAZ, DE JOHANN JACOB (1560—86). *1561-ből.* E) * — IOAN · IAC · D · G · ARCHIEPS · SALZ · APOSE · LEG — * Két címer felett az érseki jelvények, alatta 1561. H) SANCTVS · RVDBERTVS · EPVS · SALZBVRGEN Ülő szent, mint 30-nál.

1 db 28·74 g.

Bernhart-Roll 1055.

32. *Ugyanaz, de 1564-ből.* E) Ugyanolyan, mint a 31, csak a címerek alatt * 1564 * H) SANCTVS · RVDBERTVS · EPVS · SALZ · BVRGEG Szent képe, mint 30-nál.

2 db 28·47 g. és 28·74 g. Bernhart-Roll 1076.

33. *Ugyanaz, de 1565-ből.* Körirat és címerek ugyanolyan, mint 31-nél, csak a címerek alatt * 1565 * H) SANCTVS · RVDBERTVS · EPVS · SALZBVRGEN szent képe, mint 30-nál.

1 db 28·45 g. Bernhart—Roll 1085.

34. *Ugyanaz, de 1567-ből.* E) IOAN · IAC · D · G · ARCHIEPS · SALZ · APO · SE · LE · G Címerek, mind 31-nél, de alattuk * 1567 * H) SANCTVS · RVDBERTVS · EPVS · SALZBVRGEN Szent képe, mint 30-nál.

1 db 28·79 g.

35. *Ugyanaz, de 60 kr-os tallér 1569-ből.* E) IOA · IA · D · G · AR · EPS · SAL · APO · SE · LE · 1569. Szent Rudbertus szemben, jobbjában pásztorbot, baljában kosár, karjaival az előtte levő négyrésztű címerpajzsra támaszkodik. A címerpajzstól jobbra-balra · S · — · R · H) · MAXIMILIA · IMPE · AVGVS · P · F · DECRETO · Koronázott kétfejű sas mellén országalma, benne 60-as szám.

1 db 24·62 g.

Bernhart—Roll 1333.

36. HALBERSTADT PÜSPÖKSÉG. *Albert (1513—45). 1539-ből.* E) ALBERT · CARDI · ADMI · HALBER · Címerpajzsban több címer, felette bojtos papi kalap és egyenszárú kereszt. H) · SANCT · STEF · — · PROTO · MARTIR Glóriás szent balra, baljában pálmaág. Oldalt 15—39.

1 db 28·58 g.

Schulthess-Rechberg 4259.

37. WÜRZBURG PÜSPÖKSÉG. *Melchior (1544—58). 1552-ből.* E) MELCHIOR * EPS * WIRCBVRG * F * DVX Szent Kilian karddal és pásztorbottal, előtte négyrésztű címerpajzs. Oldalt S — K / 15—52 H) * CAROLVS * V * ROMA * IMP * SE * AVG * Koronázott kétfejű sas.

1 db 28·82 g.

Schulthess-Rechberg 4831.

* 38. MURBACH ÉS LÜDERS APÁTSÁG. *Johann Rudolf (1542—70). 1561-ből.* E) IOES' + RVD' + D' + G' + MVRBAC' ET + LVTERN + AB' + ✚ Négyrésztű címerpajzs szív-pajzssal, fölötté infula. H) FERDI · NANDVS + ROM + IMPERA + AVG + 1561 Koronázott kétfejű sas.

1 db 28·70 g.

Schulthess-Rechberg 5193 vált.

39. STABLO APÁTSÁG. *Christoph (1546—75). 1567-ből.* E) CHRIS' * C° * A * MAND' * D' * G' * AB' * STA' * & * PR Két sisak alatt négyrésztű címerpajzs szív-pajzssal. H) MAXIMI' * II' * ROMA' * IM' * SEM' * AVGVS' * 1567 Kétfejű sas, mellén országalma.

1 db 28·91 g.

Schulthess-Rechberg, 5216.

40. *Ugyanaz, de 1570-ből.* E) CHRIS' * CO' * A' * MAND' * D' * G' * AB' * STAB' * ET' * PR' Sisakkal fedett négyrésztű címerpajzs szív-pajzzsal. Legfelül kis pajzsban a blankenheimi címer. H) MAXIMILI' * II * ROMA' * IMP' * SEM' * AVGVST' ✚ Koronázott mellkép páncélban jobbra joggal és országalmával. Oldalt 15—70.

1 db 29-13 g.

Schulthess-Rechberg 5223 vált.

41. THORN NŐI APÁTSÁG. *Margareta (1531—77). 1570-ből.* E) MO : LI' — · IMPERIAL' — FVNDAT · I · — · THORE' Négyrésztű címerpajzson Mária a kis Jézussal, a Madonnától oldalt 15—70. A címer mellett M — DB (ligatúrában). A köriratot alul és két oldalt címerpajzsok törik meg. N) * MAXIMILIA * II * ROMA * IMP * SEM * AV * Koronázott kétfejű sas, mellén országalma hosszúszerű kereszttel.

1 db 28-97 g.

Schulthess-Rechberg 5307.

42. BRANDENBURG IN FRANKEN, ÓRGRÓFSÁG. *Georg és Albrecht (1536—45). 1544-ből.* E) ✚ D * G * GEOR * Z * ALBERT * MARCHION * BRAN * Z * SL Két páncélos mellkép szemben, fent * 1544 * H) ✚ SI * DEVS * PRO NOBIS * QVIS * CONTRA * NOS Álló virágos kereszt, közepén címerpajzsban a brandenburgi sas, szárai között négy címerpajzs.

1 db 28-94 g.

Schrötter, 725 b.

43. *Előbbinek változata.* E) ✚ D * G * GEOR * Z * ALBERT * MARCHION * BRAN * Z * SL Kép, mint 42-nél. H) ✚ SI * DEVS * PRONOBIS * QVIS * CONTRA * NOS Kereszt és címer, mint 42-nél.

1 db 28-87 g.

Schrötter 727 b.

44. *Előbbinek változata.* E) ✚ D * G * GEOR * Z * ALBERT * MARCHION * BRAN * Z * SL Kép, mint 42-nél. H) ✚ SI * DEVS * PRONOBIS * QVIS * CONTRA * NOS * Kereszt és címerek, mint 42-nél.

1 db 28-86 g.

Schrötter — (720 vált.).

45. *Előbbinek változata.* E) ✚ D * G * GEOR * Z * ALBERT * MARCHION * BRAN * Z * SL Kép, mint 42-nél. H) ■ SI * DEVS * PRONOBIS * QVIS * CONTRA * NOS * Kereszt és címerek, mint 42-nél.

1 db 29-02 g.

Schrötter 726.

46. *Előbbinek változata.* E) ■ D * G * GEOR * Z * ALBERT * MARCHION * BRAN * Z * S Kép, mint 42-nél. H) ✚ SI * DEVS * PRONOBIS * QVIS * CONTRA * NOS Kereszt és címerek, mint 42-nél.

1 db 28-91 g.

Schrötter 729 b.

47. UGYANAZ, DE IFJ. ALBRECHT (1527—54.). *1549-ből.* E) ALBERT * D * G * MARCHIO * BRANDENBV virágdísz. Mellkép balra páncélban, fej mellett 15—49 H) SI * DE * PRONOBIS * QVIS * CONTRA * NOS ✚ Kereszt és címerek, mint 42-nél.

1 db 28-66 g.

Schrötter 748.

48. BRAUNSCHWEIG-WOLFENBÜTTEL. HEINRICH (1514—68). 1537-ből. E) ▽ HENRI ▽ DEI ▽ GRA ▽ BRVN ▽ E ▽ LVNENBV ▽ DV ▽ Utolsó D betűben nyílvég. Sisakkal fedett négyrésztű címerpajzs; oldalt 15—37 H) ▽ IVSTVS ▽ NON ▽ DERELINQVITVR ▽ ETC * fatörzs. Ülő férfi, római harcos viseletben; lábai oroszlánra vannak helyezve
1 db 28·98 g. Reimmann 3340.

49. Ugyanaz, de 1565-ből. E) HENRIC * D * GR * DV * BRVNS * E * LVNEBVRG * Mellkép balra prémes kabátban; oldalt 6—5 H) * IN * GOT * GEW * H * I * GS — * D * HGEF * D * M * G * Sisakkal fedett négyrésztű címerpajzs, mellette jobbról a Vadember.
1 db 28·53 g. Schulthess-Rechberg 6405.

50. UGYANAZ, DE JULIUS (1568—89). 1569-ből. E) IVLIVS · DEI · GR · DVX · BRVNSWICEN · ET · LVNEBVR * belső körben ALIIS · INSER — VIE — NDO · CONSV MOR · A Vadember, jobbában égő fény, baljában fatörzs. Oldalt 6—9 H) · MAXI — MILI · — DE : GR · — RO · IM — P · S · AV · Koronázott kétfejű sas, mellén országalma 24-es számmal. Köriratot négy címerpajzs szakítja meg.
1 db 28·99 g. Reimmann 3362 vált.

51. Ugyanaz 1570-ből. E) IVLIVS : DEI : GRA : DVX : BRVNS : ET : LVNE : * Sisakkal fedett négyrésztű címerpajzs, melyet két Vadember tart. Fent G : V : — M : G : H) * ALIIS * INSERVIEND * CONSV MOR * * Vadember fénnyel és fatörzsszel. Oldalt 15—70
1 db 29·16 g. Schulthess-Rechberg 6425 vált.

52. Ugyanaz 1572-ből. E) IVLIVS · D · G · DVX · BRVN · E · L * Címer, mint 51-nél. Fent G · V · — · M · G · H) * ALIIS * INSERVIENDO * CONSV MOR * * Vadember, mint 51-nél; oldalt 15—72.
1 db 29·16 g.

53. HESSEN-KASSEL, IV. WILHELM (1567—92). 1572-ből. E) WILHELM * D ° G * LANT — GRAVIVS * HASSIAE * virág-dísz. A hesseni címer három sisakkal. H) ° MONETA * NO RHEN * ELECT * PRINC ° CONSOCI ° * Ötrésztű címerpajzs, felette 15—72.
1 db 29·05 g. Hoffmeister 541. sz.

* 54. HOLSTEIN HERCEGSÉG. III. CHRISTIAN (1533—59). 1547-ből. E) CHRISTIA ▲ 3 ▲ D ▲ G ▲ REX ▲ DANI ▲ NOR ▲ DVX ▲ SL lilium. Páncélos mellkép jobbra; oldalt 15—47 H) MO ▲ DVCATW ▲ SLESVICE ▲ Z ▲ HOLSA Koronázott négyrésztű címerpajzs, négyrésztű szív-pajzssal.
1 db 28·53 g. Reimman 4108.

55. MECKLENBURG HERCEGSÉG. HEINRICH (1503—52). grevesmühlensi tallér 1540-ből. E) HENRICVS + DEI + GRACIA + DVX + MEGAPOLE makk. Mellkép jobbra prémes kabátban. H) MONETA + NOVA + GREVESMOLENSIS + XXXX makk. Virágos kereszt, melynek közepén a száraz között összesen öt címer van.
1 db 28·87 g. Reimmann 4180.

56. UGYANAZ, DE JOHANN ALBERT (1547—76). 1549-ből. E) IOHAN ALBER * D — G * DVX * MEGAPO Három sisakkal fedett négyrésztű címerpajzs, szívpajzzsal. Alul 15 * — * 49 H) DOMINE * NE * DA * INIMICIS * VERB * TVI * LET levéldísz. Mellkép, balra magas gallérú köpenyben és magas kalappal.

2 db, 28-63 és 28-57 g.

Reimmann 4189.

57. PFALZ VÁLASZTÓFEJEDELEMSÉG. II. FRIEDRICH (1544—56). 1548-ból. E) FRIDE * D * G * C * PAL * RHE * BA * DVX * S * R * I * P * EL * Szakállas mellkép, félig jobbra, jobbában egyenes kard, baljában országalma. H) MONE * ARGE * SVPE * PALATINA * BAVARIA * A pfalzi címersisak alatt három címerpajzs és 15—48.

1 db 28-81 g.

58. SZÁSZORSZÁG. ERNESTINI-FŐÁG. JOHANN FRIEDRICH ÉS GEORG (1532—39). *Buchholz-i tallér 1537-ből.* E) IOAN * FR — ID * ELEC — DVX * SAX — FIE * FE * T * Mellkép jobbra, jobb kézben kard. A köriratot négy címer töri meg. H) GEORGI — DVX * SAX — FIERI * FE — AN * 1 * 5 * 37 Mellkép balra, az aranygyapjas rend jelvényével. A köriratot négy címer töri meg.

1 db 28-97 g.

Erbstein, 4420.

59. UGYANAZ, DE JOHANN FRIEDRICH ÉS HEINRICH (1539—41). *Annaberg-i tallér 1539-ből.* E) IOHAN — FRI * ELE — C * DVX * S — AX * F * F Mellkép és négy címer, mint 58-nál. H) HEINRI — * DVX * S — AX * FI * F — * A * 1539 ⊕ Szakállas mellkép jobbra ; a köriratot négy címer töri meg.

1 db 28-91 g.

Reimmann 4450 vált.

60. UGYANAZ, DE JOHANN FRIEDRICH ÉS MORITZ (1542—47). *Zittau-i tallér 1546-ból.* E) IOHA F — ELEC * DVX — SAX * BVR — MAGDE Mellkép jobbra, jobbkezen kard, a köriratot négy helyen öt címer töri meg. H) MAVRITI — DVX * SAXO — NI * FIERI — FEC * ZITT * Mellkép balra páncélban, vállán kalapács ; oldalt 15—46 A köriratot négy címer töri meg.

1 db 28-99 g.

Reimmann 4458.

61. SZÁSZORSZÁG. RÉGI WEIMARI HÁZ. JOHANN WILHELM (1554—73). 1570-ből. E) DEI * GRATIA * IOAN * — * GVILHELM * DVX * SAX levél. Mellkép páncélosan szemben ; a herceg a sisakot maga előtt tartja. Oldalt 15—70. H) LANTG * THVRIN * ET * MARCH * MISNI Három sisakkal fedett többrésztű címerpajzs.

1 db 28-42 g.

Madai II. 3956.

62. *Ugyanaz, de 1573-ból.* E) * DEI * GRACIA * IOANN * — * GVILHELM * DVX * SAX * I (kampós rud). Mellkép, mint 61-nél ; oldalt 15—73. H) LANT * THV * ET * MAR * MIS * MONE * IMPE Címer, mint 61-nél.

1 db 29-10 g.

Reimmann 4496.

63. SZÁSZORSZÁG. ALBERTINI-FŐÁG. MORITZ (1541—53). *Annabergi tallér 1553-ból.* E) MAVRICI : — D : G : DV : SAX : — SA : RO : IMP Mellkép páncélosan jobbra karddal. A köriratot három címer töri meg. H) ARCHIMA — RSCHAL · ET : — ELEC : ANB makk. Négyrésztű címer szív-pajzzsal, tőle jobbra-balra kis kör, felette 1553 A köriratot három címer töri meg.

1 db 28-97 g.

Reimmann 4695 vált.

64. UGYANAZ, DE AUGUST (1553—86). *Annaberg-i tallér 1554-ből.* E) AVGVSTVS · — D : G : DV : SAX : — SA : RO : IMP Mellkép szemben vál. fejedelmi öltözetben ; a köriratot három címer töri meg. H) ARCHIMA — RSCHAL · ET : — ELECTOR makk (?) Négyrésztű címer szív-pajzzsal, mögötte angyal. Oldalt 15—54. Köriratot három címer töri meg.

1 db 28-94 g.

65. *Ugyanaz, de 1555-ből.* E) AVGVSTVS · D · G · DVX · SAXONIE · SA · ROMA · IM : Mellkép vál. fejedelmi öltözetben jobbra, karddal. H) ARCHIMARSHAL · ET ELECTO facipő. Három sisakkal fedett többrésztű címer szív-pajzzsal ; oldalt 15—55.

1 db 28-92 g.

66. *Előbbinek változata.* E) Körirat és mellkép, mint 65-nél. H) ARCHIMARSHAL · ET : ELECTO facipő. Címer és évszám, mint 65-nél.

2 db, 28-58 és 28-92 g.

67. *Ugyanaz, de 1557-ből.* E) Körirat és mellkép, mint 65-nél. H) ARCHIMARSCHAL · ET : ELECTO facipő Címer, mint 65-nél ; oldalt 15—57

1 db 28-87 g.

Madai 2947.

68. *Más típusú tallér 1557-ből.* E) Körirat, mint 65-nél. Mellkép szemben vál. fejedelmi öltözetben karddal, mellkép alatt két címer. H) ARCHIMARSCHAL · ET : ELECTOR Címer, mint 65-nél ; oldalt 15—57

1 db 28-72 g.

69. *Ugyanaz, de Drezda-i tallér 1559-ből.* E) AVGVSTVS · D : G · DVX · SAXONIE · SA · ROMA · IM * Mellkép jobbra páncélosan karddal és jogarral. Mellkép alatt két címer, oldalt · 1 · 5 · — · 5 · 9 · H) ARCHIMARS — CHAL · ET : ELEC Három, sisakkal fedett többrésztű címer szív-pajzzsal, fent HB

1 db 28-71 g.

70. *Ugyanaz, de 1560-ból.* E) Körirat és mellkép, mint 69-nél. Oldalt 15—60 H) ARCHIMARS — CHAL · ET · ELEC Címer és pénzverőjegy, mint 69-nél.

2 db, 28-82 és 28-86 g.

71. *Ugyanaz, de 1563-ból.* E) AVGVSTVS · D : G · DVX · SAXONIE · SA · ROMA * IM * Mellkép és címerek, mint 69-nél ; oldalt 15—63 H) · ARCHIMARS — CHAL · ET · ELEC Címer és pénzverőjegy, mint 69-nél.

1 db 28-68 g.

72. *Ugyanaz, de 1564-ből.* E) AVGVSTVS · D : G · DVX · SAXONIE · SA · ROMA · IM * Mellkép és címerek, mint 69-nél; oldalt 15—64 H) · ARCHIMARS — CHAL · ET · ELEC Címer és pénzverőjegy, mint 69-nél.

1 db 28·46 g.

73. *Ugyanaz, de 1566-ból.* E) Körirat, mellkép és címerek, olyan, mint 69-nél. H) ARCHIMARS — CHAL · ET · ELEC Címer és pénzverőjegy, mint 69-nél.

1 db 28·74 g.

74. *Ugyanaz, de 1556-ból.* E) AVGVSTVS · D : G · DVX · SAXONIE · SA · ROM · IM * Mellkép és címerek, mint 69-nél; oldalt 15—66 H) · ARCHIMARS — CHAL · ET · ELEC Címer és pénzverőjegy, mint 69-nél.

1 db 28·83 g.

Madai 2949. vált.

75. *Ugyanaz, de 1568-ból.* E) AVGVSTVS · D : G · DVX · SAXONIE · SA · ROMA · IM * Mellkép díszes páncélban jobbra karddal; oldalt 15—68 H) · ARCHIMARS — CHAL · ET · ELEC Három sisakkal fedett többbrészű címer, szív pajzssal. Fent HB

2 db, 28·72 és 28·77 g.

76. *Ugyanaz, de 1571-ből.* E) * AVGVSTVS · D : G · DVX · SAXO · SA · ROMA · IMP * 8 mellkép, mint 75-nél, oldalt 15—71 H) ARCHIMARS — CHAL · ET · ELEC Címer és pénzverőjegy, mint 75-nél.

2 db, 29·03 és 29·11 g.

77. *Ugyanaz, de 1572-ből.* E) Körirat és mellkép, mint 76-nál; oldalt 15—72 H) Körirat, címer és pénzverőjegy, mint 76-nál.

1 db 29·17 g.

78. *Ugyanaz, de 1573-ból.* E) · AVGVSTVS · D : G · DVX · SAXO · SA · ROMA · IMP * 8 Mellkép, mint 75-nél; oldalt 15—73 H) Körirat, címer és pénzverőjegy, mint 76-nál.

1 db 28·82 g.

79. *Ugyanaz, de 1574-ből.* E) Körirat mellkép, mint 78-nál; oldalt 15—74 H) Körirat, címer és pénzverőjegy, mint 76-nál.

3 db, 29·17, 29·07 és 28·95 g.

80. BATENBURG BÁRÓSÁG. WILHELM (1556—73). 1559-ből. E) GVIL * D — BRONC * LIB — BARO * D * BA — TENBOgránát-alma. Páncélos mellkép balra, a köriratot három címer töri meg. H) FERDI * ELEC * ROMANO * IMPE * SEM * AVGVS * 59 Koronázott kétfejű sas.

1 db 28·22 g.

Reimmann 4969 vált.

* 81. GRONSFELD GRÓFSÁG. I. JOHANN (1508—59) *évsz. nélkül.* E) IOES' * D * BRONC HORST * BARO * IN * GRONSFELD't gránát-alma. Páncélos mellkép szemben. H) MONE * NO * ARGEN * LIBERI * BARONA * GRONSFEL gránátalma. Sisakkal fedett két címer, alul díszítés.

1 db 28·24 g.

Reimmann 5056.

82. BERG (HEERENBERG) GRÓFSÁG. IV. WILHELM. (1546—86) *évsz. nélkül.* E) GVIL * CO * D * MON * Z * DNS * D * BIL * HE * BOX * HO * Z * WIS gránátalma. Mellkép balra, prémes kabátban. H) DNS * PROTECTOR * VITE * MEE * A * O * TREPIDABOSisakkal fedett címer.

2 db, 27.94 és 28.50 g.

Madai 4179.

83. HOHNSTEIN GRÓFSÁG. VOLKMAR WOLFGANG, EBERWEIN ÉS ERNST. (1554—60) *1556-ból.* E) VOLCM * WOLF * EWER. WEI * E * ERNST Két sisakkal fedett négyrésztű címer szív pajzsos. H) MO * NO * COM * — DE * HONSTEIN * Szent András az András-keresztel; oldalt 5—6

1 db 28.73.

84. UGYANAZ, VOLKMAR WOLFGANG EGYEDÜL (1562—80) *1563-ból.* E) VOLCMAR * WOLF * CO * D * HONST * Címer, mint 83-nál. H) DO * IN * LOR * E + * CLETTENBERG * Szt. András, mint 83-nál; Oldalt 6—3

1 db 28.77 g.

Reimmann 9359.

85. *Ugyanaz, de 1568-ból.* E) VOLCMAR * WOLF * CO * D * HONSTE Címer, mint 83-nál. H) * DO * IN * LORA * E * — CLETTENBER * Szt. András, mint 83-nál; oldalt 6—8. A szent két lába között alul virág.

1 db 28.55 g.

Reimmann 9363.

86. HORN GRÓFSÁG, PHILIPP V. MONTMORENCY (1530—68) *évszám nélkül.* E) PHS * BAR * D * MONTM * C * AB — HORN * D * D * WIERT Két címerpajzs egymásmellett, mindkettő sisakkal fedve. H) SANCTVS * MARTINV - PATRONVS * WIERTEN Lovon ülő szent balra, alatta kéregető, legalul a köriratot kis címer töri meg.

1 db 28.83 g.

Reimmann 5144.

87. *Előbbinek változata.* E) Körirat és címer, mint 86-nál. N) SANCTVS * MARTINV — PATRONVS * WIERTENS egyébként olyan, mint 86-nál.

1 db 28.54.

Reimmann 5143 vált.

* 88. JEVER GRÓFSÁG. MARIA (1536—1575). *1573-ból.* E) MA * GEBO * DO * V * FR * THO * IEV * R * O * V * W Sisakkal borított címer, alul kétoldalt 7—3 H) DVRCH * GOT * HAB * ICHS * ERHAL * * P * VON * XXX * ST makk. Virágosvégű kereszt, öt címerrel.

1 db 29.12 g.

Reimmann 5154.

89. MANSFELD-SCHRAPLAU, VII. GEBHARD, I. JOHANN GEORG ÉS PETER ERNST. (1547—1558). *1547-ből.* E) GEBHART * E * HANS * G * PETER * E * C * D * I * M A címer mögött szent György lándzsáját a sárkányba szúrja. H) MON * NO * AR * G * C * E * D * I * MANSF * Két sisakkal borított négyrésztű címer; oldalt 4—7.

1 db 28.44 g.

Reimmann 5317 vált.

90. *Ugyanaz, de 1556-ból.* E) GEBHAR * E * HANS * G * PETE *
E * C * D * I * MAN Sárkányölő szent György lovag jobbra. H) * COMI-
TES * AC * DOMINI * IN * MANSFE * Két címer, mindkettő sisakos,
alattuk 1556.

1 db 28-45 g.

91. MANSFELD, HINTERORTI-ÁG. V. WOLRAD, JOHANN ÉS
CARL. (1560—66). *1554-ből.* E) VOLRAT * IOAN * ET * CAR * FRATRES
emberfej, mint pv. jegy. Sisakkal borított címer, oldalt 6—4 H) COMITES *
ET * DOMINI * IN * MANSFELT * szőlőfürt, mint pv. jegy. Szent
György, mint 89-nél.

1 db 28-55 g.

Erbstein 5380.

92. RECKHEIM GRÓFSÁG. V. KÁROLY CSÁSZÁR (1519—56)
KORÁBÓL. E) MO * NO * LIB * BARONATVS * IMP * RECHEIM Két
sisakkal borított négyrésztű címer szív-pajzssal. H) CAROL * V * ROMANO *
IMPE * SEMPER * AVGVST Koronázott kétfejű sas.

1 db 28-30 g.

Erbstein 5508 vált.

93. *Ugyanaz, de I. Ferdinánd császár (1556—64) korából.* E) MONETA
* NOVA * ARG — EN * RECHEIMENSI Négyrésztű címerpajzs szív-
pajzssal, felette Szent Péter apostol; oldalt 30—S H) FERDI * I *
ROMANO * IMPE * SEM * AVGVSTVS * Koronázott kétfejű sas, mellén
országalma s benne 30-as szám.

1 db 29-07 g.

94. *Előbbinek változata.* E) MONETA * NOVA * AR — GEN * RE-
CHEIMENS éremkép, mint 92-nél. H) FERDI * I * ROMANO * IMPE *
SEMPER * AVGVSTVS Kétfejű sas, mint 92-nél.

1 db 29-06

Erbstein 5509 vált.

95. STOLBERG GRÓFSÁG, LVDWIG (1538—74). *1548-ból.* E)
LVDОВI * CO * I * STOL * KONIG * Z * RVPEFO levéldísz. Virágosvégű
kereszt öt címerrel; a közepén levő címer négyrésztű. H) * CAROLVS *
V * RO - MA * IMP * AV * 1548 * Koronázott kétfejű sas, mellén címer
és alatta a köriratban is címer.

1 db 28-66 g.

Reimmann, 5649.

* 96. AACHEN VÁROS. *1569-ből.* E) MO * REGLÆ * SEDIS * —
VRBIS * AQVISGRANI * Nagy Károly császár ülve, szemben; oldalt
15—69 H) MAXIMI' * II' * ROMA' * CEASAR' * SEMP' * AVG' * Koro-
názott kétfejű sas, mellén országalmával.

1 db 28-98 g.

97. DEVENTER, KAMPEN ÉS ZWOLLE VÁROSOK. *1555-ből.*
E) * MONE * NO * TRIVM * CIVITA * IMPERIALIVM * ** V. Károly
császár páncélos mellképe jobbra, karddal és országalmával; oldalt 15—55
H) DAVENTRIENSIS * CAMPENSIS * ZWOLLENSIS * A három város
címere lóhere alakban.

1 db 27-89 g.

98. *Előbbinek változata.* E) * MONE * NOVA * TRIVM * CIVITA * IMPERIALIVM * * Mellkép és évszám, mint 96-nál. H) Körirat és címer ugyanolyan, mint 96-nál.

1 db 28-44 g.

Reimmann, 6469.

99. *Előbbinek változata.* E) MONETA * NO * TRIVM * CIVITATVM * * IMPERIALIVM * * Mellkép és évszám, mint 96-nál. H) Körirat és címerek ugyanolyan, mint 96-nál.

1 db 28-77 g.

100. *Ugyanaz 1570-ből.* E) DAVEN' * CAMPEN' * ZWOL' — TRIVM * CIVI' * IMPE' * Három egymásmellé helyezett és sisakkal borított címer ; alul 15—70 H) MAXIMI' * II' * IMPE' * AVGVSV' * P' * F' * DECRETO * Koronázott kétfejű sas, mellén országmával.

1 db 29-05 g.

101. DONAUWÖRTH VÁROS. 1554-ből. E) MO * NO * ARGE * CIVI * SVE * WERDA * 44 Koronázott kétfejű sas, mellén címerpajzsban W betű. H) CAROLVS * V * ROMA * IMP * SEMP * AVGVST virágdísz.

1 db 28-34 g.

102. HAMBURG VÁROS. 1553-ból. E) MONETA * NOVA * CIVITATIS * HAMBVRGEN levéldísz. Háromtornyú várfal a várkapuval. H) FIAT * MIHI * SECV * — * NDVM * VER * TVVM Karélyos oldalú címer felett Mária a kis Jézussal, a címer mellett 15 * — * 53

1 db 28-57 g.

* 103. HAMELN VÁROS. 1558-ból. E) Kampós ruddal átszúrt szív MONETA * NOVA * CIVITATIS * Q * H * — AME Kéttornyú templom a város címerével ; fönt 1558 H) * D * G * CAROL * V * RO * IMPE * S * AVGVST * kampós ruddal átszúrt szív. Koronázott kétfejű sas, mellén országalma, benne 24-es szám.

1 db 28-37 g.

104. KAUFBEUREN VÁROS. 1652-ből. E) MONETA * NOVA * CIVITATIS * KAVFBEIRE gránátalma. Díszes címerpajzs a város címerével ; oldalt 15—52 H) CAROLI * V * IMP * AVG * P * F * DECRETO Koronázott kétfejű sas, mellén országalma s benne 72-es szám.

1 db 30-72 g.

* 105. KEMPTEN VÁROS *évszám nélkül.* E) MONETA * NOVA * CIVITATIS * CAMPIDONE * Koronázott címerpajzs a császári sassal, körül 3 címer. H) CAROLVS * V * ROMA : IMP : SEMP : AV + Koronázott páncélos mellkép jobbra.

1 db 28-61 g.

106. *Ugyanaz, de 1542-ből.* E) MONE * NO * CIVITATIS * CAMPID * * 1542 levéldísz. Címerek, mint 104-nél. H) KAROLVS * V * ROMA * * IMP * SEMP * AVG * * Koronázott, páncélos mellkép jobbra jogarral.

1 db 28-84 g.

107. KÖLN VÁROS. 1568-ból. E) * MO * NO * A — RG * — * CIV — I — COLON Egy griff és egy oroszlán által tartott sisakos címerpajzs; fönt 15—68 H) * MAXIMILIA * II * IMP * — * AVG * P * F * DECRETO Koronázott kétfejű sas, mellén országalma.

1 db 26.36 g.

108. Ugyanaz, de 1570-ből. E) * MO * NO * — AR * — * CI — ° V * COLON ° Címer, mint 107-nél, fönt 15—70 H) * MAXIMILI * II * IMP * AVG * P * F * DECRETO * Kétfejű sas, mint 107-nél.

1 db 29.03 g.

109. Előbbinek változata. E) * MO * NO * A — R * — * CI — ° V * COLON ° Címer, mint 107-nél; fönt 15—70 H) * MAXIMILI * II * IMP — * AVG * P * F * DECRETO Kétfejű sas, mint 107-nél.

1 db 29.06 g.

110. Ugyanaz, de 1572-ből. E) * MO * NO * — AR ° — ° CI — C — OLON Címer, mint 107-nél; fönt 15—72 H) * MAXIMILI * II * IMP * — * AVG * P * F * DECRETO Kétfejű sas, mint 107-nél.

1 db 29.02 g.

111. LÜBECK VÁROS. 1549-ből. E) MONETA levél NOVA levél LVBICINSIS levél 1549 kutyafej Kétfejű sas. H) CIVITATIS — IMPERIALIS kutyafej. Szent János a báránnyal, előtte címer.

1 db 28.67 g.

Erbstein 7055.

112. NEUSS VÁROS. 1556-ból. E) NVSSIA ▽ SAN ▽ ECCL ▽ COLO ▽ FIDELIS ▽ FILIA Koronázott kétfejű sas. H) : S ▽ QVIRINUS ▽ PATRONVS ▽ NOST · 1556 · — · szőlőlevél: Szent Quirinus zászlóval két címer között

1 db 28.66 g.

Reimmann, 6933.

113. Ugyanaz, de 1570-ből. E) * MONETA * NOVA * CIVITATIS * NVSSIENSIS * Koronázott kétrészi címerpajzs. H) MAXIMI * II * ROMA * IM * SEM * AV * 1570. Koronázott kétfejű sas, mellén országalmával.

1 db 29.11 g.

Reimmann 6936.

c) Svájc és Németalföld.

* 114. URI, SCHWYZ ÉS UNTERWALDEN KANTONOK. 1563. és 1564-es évszámmal. E) VRANIE * SVIT * VNDERVALDE virágdísz 6 X ♀ Három címer lóhere alakban, közöttük liliomszálak. H) DOMINE * SERVA * NOS * IN * PACE * 63 Koronázott kétfejű sas.

1 db 28.77 g.

* 115. ZÜRICH VÁROS. évsz. nélkül, XVI. sz. közepe. E) MON ° NO ° THVRICENSIS ° CIVITATIS ° IMPERIALIS Két oroszlán a zürichi címert, majd e fölött egy országalmát és koronát tart. H) DOMINE * CONSERVA * NOS * IN * PACE indadísz. Kétfejű sas.

1 db 28.22 g.

Erbstein 6570.

116. NÉMETALFÖLD. II. FÜLÖP (1555—98) *gelderni tallér 1568-ból.* E) PHS · DEI · G · HISP · Z · REX · DVX · GEL, virágdísz. Korona alatt virágos végű, egyenszárú kereszt; oldalt 15—68 H) · DOMINVS · MI—HI · ADIVTOR · Koronázott címerpajzs az aranygyapjas rend láncával.

1 db 29.36 g.

117. LÜTTICH PÜSPÖKSÉG. ROBERT DE BERGHES (1557—64) *1557-ből.* E) ⚔ ROBERTVS · A · BERGIS' · EPS' · LEO' · D' · BVL' · CO' · LOS' Címer, fölötte 15—57 H) CAROLVS · V · ROMANO' · IMPE' · SEMP' · AVGV' Koronázott kétfejű sas.

1 db 28.43 g.

Chestret de Haneffe 499.

118. UGYANAZ, DE GÉRARD DE GROESBEECK (1564—80) *1567-ből.* E) GERAR' · A · GROISB' · EPS' · LEO' · D' · BVL' · CO' · LOS' Sisakkal borított címer. H) MAXIMIL' · II' · ROMA' · IM' · SEM' · AVGVS' · 1567 Koronázott kétfejű sas.

1 db 29.02 g.

119. *Ugyanaz, de 1568-ból.* E) GERARD' · Á · GROISB' · EP' · LEO' · D' · BVL' · CO' · LOSS Címer, mint 118-nál. H) MAXIMIL' · II' · ROMA' · IM' · SEM' · AVGV' · 1568 Sas, mint 118-nál.

1 db 29.01 g.

Reimmann 2633.

120. *Ugyanaz, de 1569-ből.* E) GERARD' · A' · GROISB' · EP' · LEO' · D' · BVL' · CO' · LOS' Címer, mint 118-nál. H) MAXIMIL' · II' · ROMA' · IM' · SEM' · AVGV' · 1569 Sas, mint 118-nál.

1 db 29.03 g.

121. *Ugyanaz 1570-ből.* E) GERARD' · A' · GROIB' · EP' · LEO' · D' · BVL' · CO' · LOS' Címer, mint 118-nál. H) MAXIMIL' · II' · ROMA' · IM' · SEM' · AVGV' · 1570. Sas, mint 118-nál.

1 db 29.21 g.

Chestret de Haneffe 515 vált.

122. *Ugyanaz, de 1571-ből.* E) GERARD · A · GROISB · EPS · LEO · D · BVL · CO · LOS Címer, mint 118-nál. H) MAXIMILI · II · ROMA' · IMP' · SEM' · AVGV' · 1571 Sas, mint 118-nál.

1 db 29.15 g.

123. *Előbbinek változata.* E) GERARD' · A' · GROISB' EPS' · LEO' · D' · BVL' · CO' · LOS' Címer, mint 118-nál. H) MAXIMIL' · II' · ROMA' · IM' · SEM' · AVGV' · 1571 Sas, mint 118-nál.

1 db 29.14 g.

d) *Hamistvány.*

* 124. TIROL, I. FERDINAND (1521—64) *évsz. nélküli tallérjainak egykorú utánzata.* E) FER · DI · D : GROVNCBOFDALCROZCREX + Mellkép jobbra joggal. H) INFII · ISP · A · RCIIDVX AVSTRIFDVBVR + Egyfejű sas, mellette a tiroli címer.

1 db 28.73 g.

Huszár Lajos

JEGYZETEK.

¹⁾ A leletek legnagyobbrészt a Numizmatikai Közlöny leletrepertóriumából összeállítva.

²⁾ *Harsányi Pál* felolvasása a győri tallérleletről az Orsz. Magy. Régészeti és Művészettörténeti Társulatban 1924. december 20-án.

³⁾ A lelet rövid ismertetése *Num. Közl.* 1908. 24. 1.

⁴⁾ *Acsády I.*, Közgazdasági állapotaink a XVI. és XVII. században. Budapest 1889. 28. 1.

⁵⁾ *Num. Közl.* 1924—1925. 42. 1.

⁶⁾ *Arch. Ért.* 1897. 89. 1.

⁷⁾ *Salamon F.*, Magyarország a török hódítás korában 205. 1.

⁸⁾ A csillaggal jelöltek a 66. sz. képes táblán ábrázolva.

